

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫ» РҚБ
«ХАЛЫҚ» ЖҚ

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

ВЕСТНИК

РОО «НАЦИОНАЛЬНОЙ
АКАДЕМИИ НАУК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН»
ЧФ «Халық»

THE BULLETIN

OF THE ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN
«Halyk» Private Foundation

PUBLISHED SINCE 1944

5 (405)

SEPTEMBER-OCTOBER 2023

ALMATY, NAS RK

В 2016 году для развития и улучшения качества жизни казахстанцев был создан частный Благотворительный фонд «Халык». За годы своей деятельности на реализацию благотворительных проектов в областях образования и науки, социальной защиты, культуры, здравоохранения и спорта, Фонд выделил более 45 миллиардов тенге.

Особое внимание Благотворительный фонд «Халык» уделяет образовательным программам, считая это направление одним из ключевых в своей деятельности. Оказывая поддержку отечественному образованию, Фонд вносит свой посильный вклад в развитие качественного образования в Казахстане. Тем самым способствуя росту числа людей, способных менять жизнь в стране к лучшему – профессионалов в различных сферах, потенциальных лидеров и «великих умов». Одной из значимых инициатив фонда «Халык» в образовательной сфере стал проект *Ozgeris powered by Halyk Fund* – первый в стране бизнес-инкубатор для учащихся 9-11 классов, который помогает развивать необходимые в современном мире предпринимательские навыки. Так, на содействие малому бизнесу школьников было выделено более 200 грантов. Для поддержки талантливых и мотивированных детей Фонд неоднократно выделял гранты на обучение в Международной школе «Мирас» и в *Astana IT University*, а также помог казахстанским школьникам принять участие в престижном конкурсе «*USTEM Robotics*» в США. Авторские работы в рамках проекта «Тәлімгер», которому Фонд оказал поддержку, легли в основу учебной программы, учебников и учебно-методических книг по предмету «Основы предпринимательства и бизнеса», преподаваемого в 10-11 классах казахстанских школ и колледжей.

Помимо помощи школьникам, учащимся колледжей и студентам Фонд считает важным внести свой вклад в повышение квалификации педагогов, совершенствование их знаний и навыков, поскольку именно они являются проводниками знаний будущих поколений казахстанцев. При поддержке Фонда «Халык» в южной столице был организован ежегодный городской конкурс педагогов «*Almaty Digital Ustaz*».

Важной инициативой стал реализуемый проект по обучению основам финансовой грамотности преподавателей из восьми областей Казахстана, что должно оказать существенное влияние на воспитание финансовой

грамотности и предпринимательского мышления у нового поколения граждан страны.

Необходимую помощь Фонд «Халык» оказывает и тем, кто особенно остро в ней нуждается. В рамках социальной защиты населения активно проводится работа по поддержке детей, оставшихся без родителей, детей и взрослых из социально уязвимых слоев населения, людей с ограниченными возможностями, а также обеспечению нуждающихся социальным жильем, строительству социально важных объектов, таких как детские сады, детские площадки и физкультурно-оздоровительные комплексы.

В копилку добрых дел Фонда «Халык» можно добавить оказание помощи детскому спорту, куда относится поддержка в развитии детского футбола и карате в нашей стране. Жизненно важную помощь Благотворительный фонд «Халык» оказал нашим соотечественникам во время недавней пандемии COVID-19. Тогда, в разгар тяжелой борьбы с коронавирусной инфекцией Фонд выделил свыше 11 миллиардов тенге на приобретение необходимого медицинского оборудования и дорогостоящих медицинских препаратов, автомобилей скорой медицинской помощи и средств защиты, адресную материальную помощь социально уязвимым слоям населения и денежные выплаты медицинским работникам.

В 2023 году наряду с другими проектами, нацеленными на повышение благосостояния казахстанских граждан Фонд решил уделить особое внимание науке, поскольку она является частью общественной культуры, а уровень ее развития определяет уровень развития государства.

Поддержка Фондом выпуска журналов Национальной Академии наук Республики Казахстан, которые входят в международные фонды Scopus и WoS и в которых публикуются статьи отечественных ученых, докторантов и магистрантов, а также научных сотрудников высших учебных заведений и научно-исследовательских институтов нашей страны является не менее значимым вкладом Фонда в развитие казахстанского общества.

С уважением, Благотворительный Фонд «Халык»!

БАС РЕДАКТОР:

ТҮЙМЕБАЕВ Жансейіт Қансейітұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан)

ҒАЛЫМ ХАТШЫ:

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Абай атындағы ҚазҰПУ Педагогикалық білімді дамыту орталығының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

САТЫБАЛДЫ Әзімхан Әбілқайырұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Экономика институтының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Әбдіжапар Жұманұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Халықаралық инновациялық технологиялар академиясының президенті (Алматы, Қазақстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилян академиясы» ұлттық университетінің кафедра меңгерушісі (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К. Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және менеджмент университетінің кәсіптік білім берудің педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Ләззат Мыктыбекқызы, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Қуатқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), **Н = 3**

БУЛАТБАЕВА Күлжанат Нурымжанқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Б. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 2**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар және мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), **Н = 2**

ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафихевна, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры, (Алматы, Қазақстан), **Н = 3**

«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясы РҚБ-нің Хабаршысы».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ (Алматы қ.). Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 12.02.2018 ж. берілген

№ 16895-Ж мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *әлеуметтік ғылымдар саласындағы зерттеулерге арналған.*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

Тиражы: 300 дана.

Редакцияның мекен-жайы: 050010, Алматы қ., Шевченко көш., 28, 219 бөл., тел.: 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ, 2023

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

ТУЙМЕБАЕВ Жансеит Кансеитович, доктор филологических наук, профессор, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

УЧЕНЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

САТЫБАЛДИН Азимхан Абылкаирович, доктор экономических наук, профессор, академик НАН РК, директор института Экономики (Алматы, Казахстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Абдижапар Джуманович, доктор экономических наук, профессор, почетный член НАН РК, президент Международной академии инновационных технологий (Алматы, Казахстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Лязат Мыктыбековна, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагандинского университета имени Е.А.Букетова (Караганда, Казахстан), **Н=3**

БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), **Н=2**

ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафихевна, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), **Н = 3**

«Вестник РОО «Национальной академии наук Республики Казахстан».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы).
Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан № **16895-Ж**, выданное 12.02.2018 г.

Тематическая направленность: *посвящен исследованиям в области социальных наук.*

Периодичность: 6 раз в год.

Тираж: 300 экземпляров.

Адрес редакции: 050010, г. Алматы, ул. Шевченко, 28, ком. 219, тел. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан», 2023

EDITOR IN CHIEF:

TUIMEBAYEV Zhansait Kanseitovich, Doctor of Philology, Professor, Honorary Member of NAS RK, Rector of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan).

SCIENTIFIC SECRETARY:

ABYLKASSYMOVA Alma Esimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Executive Secretary of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 2**

EDITORIAL BOARD:

SATYBALDIN Azimkhan Abilkairovich, Doctor of Economics, Professor, Academician of NAS RK, Director of the Institute of Economics (Almaty, Kazakhstan), **H = 5**

SAPARBAYEV Abdizhapar Dzhumanovich, Doctor of Economics, Professor, Honorary Member of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology (Almaty, Kazakhstan) **H = 4**

LUKYANENKO Irina Grigor'evna, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of the National University "Kyiv-Mohyla Academy" (Kiev, Ukraine) **H = 2**

SHISHOV Sergey Evgen'evich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education of the Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), **H = 6**

SEMBIEVA Lyazzat Maktybekova, Doctor of Economic Science, Professor of the L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 3**

ABILDINA Saltanat Kuatovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy of Buketov Karaganda University (Karaganda, Kazakhstan), **H = 3**

BULATBAYEVA Kulzhanat Nurymzhanova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarın (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 2**

RYZHAKOV Mikhail Viktorovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-chief of the journal «Standards and monitoring in education» (Moscow, Russia), **H = 2**

YESSIMZHANOVA Saira Rafikhevna, Doctor of Economics, Professor at the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), **H = 3**.

Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: RPA «National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan» (Almaty). The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications

of the Republic of Kazakhstan **No. 16895-Ж**, issued on 12.02.2018.

Thematic focus: *it is dedicated to research in the field of social sciences.*

Periodicity: 6 times a year.

Circulation: 300 copies.

Editorial address: 28, Shevchenko str., of. 220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2023

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
ISSN 1991-3494
Volume 5. Number 405 (2023), 542-555
<https://doi.org/10.32014/2023.2518-1467.608>

UDC 657.479.2
SCSTI 06.39.31

© **M. Taskarayeva^{1*}, R. Alshanov², Zh. Bekbergenova¹, G. Yerkulova¹,
G. Kadyrova¹, 2023**

¹Caspian State University of Technology and Engineering named after Sh.
Yessenov, Aktau, Kazakhstan;

²Turan University, Almaty, Kazakhstan.
E-mail: maitaskarayeva@mail.ru

DIVERSIFICATION OF THE REGIONAL ECONOMY

Taskarayeva Maira — PhD student, senior Lecturer of the Department of Economics, Caspian State University of Technology and Engineering named after Sh.Yessenov, Aktau, Kazakhstan

E-mail: maitaskarayeva@mail.com, <https://orcid.org/0000-0001-5970-9151>;

Alshanov Rakhman — Rector of Turan University, doctor of economics, professor, academician of the International Academy of the Engineering, vice-president of the National Engineering Academy of the Republic of Kazakhstan, president of the Academy of Economic Sciences of Kazakhstan (chairman of the council), Turan University, Almaty, Kazakhstan

E-mail: ralshanov@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0001-8053-9257>;

Bekbergenova Zhuldyz — senior Lecturer of the Department of Economics, Caspian State University of Technology and Engineering named after Sh.Yessenov, Aktau, Kazakhstan

E-mail: zhuldyz.bekbergenova@yu.edu.kz, <https://orcid.org/0009-0009-1114-9250>;

Yerkulova Gulmira — c.e.s., acting associate professor at the Management department, NAO Caspian University of Technologies and Engineering after S.Yessenov, Aktau, Kazakhstan

E-mail: gulmiraerkulova@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-4616-5025>;

Kadyrova Gulzhiyan — Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Economics, Caspian State University of Technology and Engineering named after Sh.Yessenov, Aktau, Kazakhstan

E-mail: gulzhiyan76@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0001-9820-0171>.

Abstract. This paper examines various aspects of the problem of mitigating intraregional development inequalities using diversification strategies. At the present time, in many localities of our country there is a significant level of intra-regional differences, which negatively affects the efficiency of the functioning of regional economies and the well-being of the population. However, regional authorities often do not consider this phenomenon as the main problem. Instead, they solve it mainly through the development of social sectors and inter-budget transfers, which are mainly aimed at equalizing the financing of current expenditures. Nevertheless, a more effective approach is the development of regions using various tools, one of

which is the modernization of the domestic economy of the country. The improvement of production involves the development of several unrelated types of production in a single time, the expansion of the range of goods and services produced. A diversified regional economy means the comprehensive development of a multi-valued economy that is relatively resistant to economic crises. In the economic literature, this is usually considered as a basic economic strategy for the development of corporate property or activity in general. While this process, its beginnings and consequences at the corporate level have been sufficiently studied, there is still no clear understanding of the expediency, directions and consequences of these changes at the level of the local economy (Popov, 2012). In the current world, including in the life of regions, the strengthening of such processes is associated with the laws of the modern market, the development of labor resources and industrial activity. Of course, this whole regional process only has a positive impact on the sustainable development of the country as a whole, and also increases competitiveness both between and within regions. In addition, it increases supply in all markets on the one hand, and demand on the other hand for all segments of the population, regardless of wealth. There is a stable interdependence between such indicators as industrial modernization and the sustainable development of local economies. This diversification and interconnection is clearly evident in regions with high human capital. The practical application of these results depends on the need to develop a modernized local policy.

Keywords: diversification, regional economy, production, reproduction imbalances, sustainable development, resources

© М.Б. Таскараева^{1*}, Р.А. Алшанов², Ж.Т. Бекбергенова¹, Г.С. Еркулова¹,
Г.М. Кадырова¹, 2023

¹Ш.Есенов атындағы Каспий мемлекеттік технологиялар және инжиниринг университеті, Ақтау, Қазақстан;

²«Тұран» университеті, Алматы, Қазақстан.

E-mail: maitaskarayeva@mail.ru

АЙМАҚТЫҚ ЭКОНОМИКАНЫ ӘРТАРАПТАНДЫРУ

Таскараева Майра Бакыбаевна — PhD докторант, Экономика кафедрасының аға оқытушысы, Ш.Есенов атындағы Каспий мемлекеттік технологиялар және инжиниринг университеті, Ақтау, Қазақстан

E-mail: maitaskarayeva@mail.com, <https://orcid.org/0000-0001-5970-9151>;

Алшанов Рахман Алшанович — «Тұран» университетінің ректоры, э.ғ.д, профессор, Халықаралық инженерлік академиясының академигі, ҚР Ұлттық инженерлік академиясының вице-президенті, Қазақстанның экономикалық ғылымдар академиясының президенті (кеңес төрағасы), Алматы, Қазақстан

E-mail: ralshanov@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0001-8053-9257>;

Бекбергенова Жұлдыз Телегеновна — Экономика кафедрасының аға оқытушысы, Ш.Есенов атындағы Каспий мемлекеттік технологиялар және инжиниринг университеті, Ақтау, Қазақстан
E-mail: zhuldyz.bekbergenova@yu.edu.kz, <https://orcid.org/0009-0009-1114-9250>;

Еркулова Гүлмира Сериковна — Менеджмент кафедрасының э.ғ.к., қауымдастырылған

профессордың м.а., Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті, Ақтау, Қазақстан

E-mail: gulmiraerkulova@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-4616-5025>;

Кадырова Гульжиян Маратовна — э.ғ.к, Экономика кафедрасының қауымдастырылған профессор м.а., Ш.Есенов атындағы Каспий мемлекеттік технологиялар және инжиниринг университеті, Ақтау, Қазақстан

E-mail: gulzhiyan76@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0001-9820-0171>.

Аннотация. Бұл жұмыста әртараптандыру стратегияларын қолдана отырып, аймақшілік даму теңсіздіктерін жеңілдету мәселесінің әртүрлі аспектілері зерттелді. Қазіргі уақытта біздің көптеген елді мекендерімізде аймақтық экономикалардың тиімділігіне және халықтың әл-ауқатына теріс әсер ететін ішкі аймақтық айырмашылықтардың айтарлықтай деңгейі бар. Алайда, аймақтық билік көбінесе бұл құбылысты негізгі проблема ретінде қарастырмайды. Оның орнына олар оны негізінен элеуметтік салаларды дамыту және негізінен ағымдағы шығындарды қаржыландыруды теңестіруге бағытталған бюджетаралық трансферттер арқылы шешеді. Дегенмен, әртүрлі құралдарды пайдалана отырып, Өңірлерді дамыту неғұрлым тиімді тәсіл болып табылады, олардың бірі елдің ішкі экономикасын жаңғырту болып табылады. Өндірісті жақсарту бір-бірімен байланысты емес бірнеше өндіріс түрлерінің біртұтас дамуын, өндірілетін тауарлар мен қызметтердің ассортиментін кеңейтуді қамтиды. Әртараптандырылған Аймақтық экономика экономикалық дағдарыстарға салыстырмалы түрде төзімді көпмәнді экономиканың жан-жақты дамуын білдіреді. Экономикалық әдебиеттерде бұл әдетте корпоративті меншікті немесе жалпы қызметті дамытудың негізгі экономикалық стратегиясы ретінде қарастырылады. Бұл процесс, оның корпоративті деңгейдегі рудименттері мен салдары жеткілікті түрде зерттелгенімен, жергілікті экономика деңгейіндегі осы өзгерістердің орындылығы, бағыттары мен салдары туралы әлі де нақты түсінік жоқ (Роров, 2012). Қазіргі әлемде, оның ішінде өңірлердің өмірінде мұндай процестердің күшеюі қазіргі нарық заңдарымен, еңбек ресурстары мен өнеркәсіптік қызметтің дамуымен байланысты. Әрине, бұл бүкіл өңірлік үдеріс тұтастай алғанда елдің тұрақты дамуына оң әсер етеді, сондай-ақ өңірлер арасында да, ішінде де бәсекеге қабілеттілікті арттырады. Сонымен қатар, бұл бір жағынан барлық нарықтардағы ұсынысты, ал екінші жағынан, байлыққа қарамастан, халықтың барлық топтары үшін сұранысты арттырады. Өнеркәсіптік жаңғырту және жергілікті экономиканың тұрақты дамуы сияқты көрсеткіштер арасында тұрақты өзара тәуелділік бар. Мұндай әртараптандыру мен қарым-қатынас адами капиталы жоғары аймақтарда айқын байқалады. Бұл нәтижелерді іс жүзінде қолдану жаңартылған жергілікті саясатты пысықтау қажеттілігіне байланысты.

Түйін сөздер: әртараптандыру, өңірлік экономика, өндіріс, өсімін молайту теңгерімсіздігі, орнықты даму, ресурстар

© М.Б. Таскараева^{1*}, Р.А. Алшанов², Ж.Т. Бекбергенова¹, Г.С. Еркулова¹,
Г.М. Кадырова¹, 2023

¹Каспийский университет технологий и инжиниринга им. Ш. Есенова,
Актау, Казахстан;

²Университет «Туран», г. Алматы, Казахстан.
E-mail: maitaskarayeva@mail.ru

ДИВЕРСИФИКАЦИЯ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

Таскараева Майра Бакыбаевна — PhD докторант, старший преподаватель кафедры «Экономика», Каспийский университет технологий и инжиниринга им. Ш.Есенова, Актау, Казахстан

E-mail: maitaskarayeva@mail.com, <https://orcid.org/0000-0001-5970-9151>;

Алшанов Рахман Алшанович — ректор университета «Туран», д.э.н., профессор, академик Международной инженерной академии, вице-президент Национальной инженерной академии РК, президент Академии экономических наук Казахстана (председатель совета), Алматы, Казахстан

E-mail: ralshanov@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0001-8053-9257>;

Бекбергенова Жулдыз Телегеновна — старший преподаватель кафедры «Экономика», Каспийский университет технологий и инжиниринга им. Ш.Есенова, Актау, Казахстан

E-mail: zhuldyz.bekbergenova@yu.edu.kz, <https://orcid.org/0009-0009-1114-9250>;

Еркулова Гульмира Сериковна — к.э.н, и.о. ассоциированного профессора кафедры «Менеджмент» НАО «Каспийский университет технологий и инжиниринга им. Ш. Есенова», Актау, Казахстан

E-mail: gulmiraerkulova@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-4616-5025>;

Кадырова Гульжиян Маратовна — к.э.н, и.о. ассоциированного профессора кафедры «Экономика», Каспийский университет технологий и инжиниринга им. Ш. Есенова, Актау, Казахстан

E-mail: gulzhiyan76@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0001-9820-0171>.

Аннотация. В данной работе исследована проблема смягчения внутрирегиональных неравенств развития с использованием стратегий диверсификации. В настоящее время во многих населенных пунктах нашей страны существует значительный уровень внутрирегиональных различий, который негативно влияет на эффективность функционирования региональных экономик и благосостояние населения. Однако региональные власти часто не рассматривают данное явление как основную проблему. Вместо этого они решают ее в основном через развитие отраслей социальной сферы и межбюджетные трансферты, которые как правило направлены на уравнивание финансирования текущих расходов. По мнению авторов, наиболее эффективным подходом к данному вопросу является развитие регионов с использованием различных инструментов, одним из которых выступает модернизация внутренней экономики страны. Улучшение производства предполагает единое по времени развитие нескольких несвязанных между собой видов производства и расширение ассортимента производимых товаров и услуг. Диверсифицированная региональная экономика означает всестороннее развитие многозначного хозяйства относительно устойчивого к экономическим

кризисам. В экономической литературе это обычно рассматривается как базовая экономическая стратегия развития корпоративной собственности или деятельности в целом. В то время как этот процесс, его зачатки и последствия на корпоративном уровне изучены в достаточной мере, все еще нет ясного понимания о целесообразности, направлениях и последствиях данных изменений на уровне местной экономики. В жизни регионов, как и в мире в целом, усиление таких процессов связано с законами современного рынка, развитием трудовых ресурсов и промышленной деятельности. Этот региональный процесс положительно воздействует на устойчивое развитие страны, повышает конкурентоспособность внутри/между регионами, а также увеличивает предложение на всех рынках, и спрос для всех слоев населения независимо от достатка. Существует стабильная взаимозависимость между такими показателями как промышленная модернизация и устойчивое развитие местных экономик. Такая диверсификация и взаимосвязь явно прослеживается в регионах с высоким человеческим капиталом. Практическое применение этих результатов зависит от необходимости проработки модернизированной местной политики.

Ключевые слова: диверсификация, региональная экономика, производство, диспропорции воспроизводства, устойчивое развитие, ресурсы

Introduction

Providing an effective mechanism for the implementation of a long-term development policy of the region is one of the important priorities for our state. We set ambitious goals, which are sustainable and confident development from a country with a resource-intensive economy structure to a modernized one, transition to green development. This requires great efforts and political will, reforms are needed. This should be directed to production with high added value, which is carried out in the regions. Of course, this will give a great impetus to the country's growth and increase the standard of living of the population (OECD, 2020).

As a tool for eliminating the imbalances of reproduction and redistribution of resources, the diversification of the regional economy pursues various goals and generally determines the directions of economic restructuring. Economic diversification is a complex, ambiguous process. Different regions have their own limit of diversification, exceeding which can lead to an increase in costs, a decrease in production efficiency. In this regard, determining its optimal level is one of the urgent tasks, which necessitates the study of the conditions and factors for ensuring sustainable development of the region through the diversification of the economic structure and the development of an organizational and economic mechanism for its implementation on this basis.

The main goal of diversification in the region is to ensure the stability of the regional economy. This is achieved by fulfilling the main tasks of diversification, such as creating new jobs, reducing production costs and developing entrepreneurship. At the same time, the potential opportunities of regions to diversify the economy, due

to their structural features and resource potential, differ significantly, which makes it necessary to divide them into groups.

Material and methods

Researchers use various methods to determine the level of diversification of the regional economy. The methodology based on the analysis of the sectoral structure of the GRP of the regions deserves a more detailed assessment. At the same time, it is important to note that due to the existence of a number of objective factors of interregional differences, it is advisable to use the structural coefficient of the contribution of industries to GRP calculated to compare the level of regions by the level of diversification of their economies. as a quotient of dividing the share of the industry in GRP by the share of the industry's output in GDP. The uniformity of the coefficient values can be used to judge the degree of diversification or specialization of regional economies. In order to determine the uniformity of the distribution of the statistical series, a variance analysis should be carried out. At the same time, the higher the variance value, the greater the spread of values relative to the average value, and vice versa: the closer the variance is to zero, the more uniform the distribution of the statistical series. Thus, a higher value of the variance of the structural coefficient of the industry's contribution to GRP indicates a greater degree of specialization of the regional economy, and a lower value indicates its greater diversification.

Result and discussion

The need to ensure intraregional socio-economic homogeneity occupies an important place in the motives and goals of diversification in most regions of the country.

The diversification of the regional economy presupposes an active policy of the regional authorities to change the structure of the economy, its improvement on the basis of incentives, including financial, of individual industries and enterprises (Tamov, 2012).

In diversifying the structure of the economy, an exceptional role is given to stimulating and supporting private entrepreneurial initiative. Regional authorities, promoting the processes of diversification, can provide direct financial, property, personnel and other support, participate in financial and economic activities as an independent market player, as well as influence these processes indirectly by creating and stimulating non-state institutions of economic diversification - guarantee funds, technology parks, special economic zones, etc.

In our time, everything changes every day, and not always for the better. This serves as the basis for economic uncertainty. The most important aspect for all territories now is economic sustainability. Accordingly, all bright minds are busy researching this issue. Different views are constantly being added. This area has been thoroughly studied by such authors as He D., Miao P. and Qureshi N.A. (2022). Economic stability means how the economy can keep itself in turbulence, recover (Sanchez et al., 2016), also today the ecological aspect is very important, how it can adapt to daily environmental changes (Simmie and Martin, 2010). Regions with a higher economic balance have reoriented to their own capabilities after turbulence

and have achieved faster development. On the other hand, regions with a less solid economic base faced a fall after this and found themselves in a state of long-term economic bondage. This diverse result is mainly due to differences in the level of economic stability between territories.

With the continuous addition of the corresponding work over time, it is possible to state the main factors that affect the economic stability of a particular territorial zone. Such impulses are divided into two, internal and external. The first one is connected with the territorial industrial block, its component. And the second captures labor resources, financial content and how open the turnover of goods and services is. Thus, according to the first impulse, the industrial block is of particular importance (Boschma, 2015; Yicheol and Stephan, 2015; Rocchetta and Mina, 2019). For a long period, many territories are tied to specific industries. And this connection is excessive. As we have already observed in practice, this approach is attractive only in the short term, but not in the long term (Martin et al., 2019). Exposure to impacts becomes especially noticeable when the leading industries in such territories are decided for one reason or another, which of course destroys the entire development model, pulling the entire economy of the region with it. With the development of industrialization and the multiplication of the composition of territories, the production component and territoriality have changed conceptually, and its content in industry has flowed from simple to more modernized. The presence of such a production structure has a very positive effect on the development of that area, strengthening the exchange of factors, acquired skills and the introduction of innovations (Tavassoli and Carbonara, 2014). However, there is still a shortage of such in-depth studies on this topic, as it is extensive. As usual, the available works are related to specific problem areas and their problems, but there is no more extensive overview of the patterns to date. What is reflected in today's decision-making in practice.

If we consider industrial transformation and socio-economic development, most of the work is related to the territorial distribution of production capacities and the connection with attraction and rejection (Martin et al., 2016; Doran & Fingleton, 2018; Rocchetta & Mina, 2019). This contributes to the fight against both risks and various disruptions from outside (Petraçkos & Psycharis, 2016), and when we change this structure, it contributes to modernization and development (Zhang et al., 2021). Xu and Deng (2020) studied more than two hundred cities in China and determined that after the collapse of 2008, those territories with good industrial diversification showed their stability, although all localities differ in all indicators. Evans and Kaercha (2014), Brown and Greenbaum (2017) and many other authors considered a certain area, specifically understanding the contours and saw that standard professional methods of agglomeration move towards territorial instability in all respects, and modernization, on the contrary, does everything to optimize such losses by crisis.

We can see exactly the good effects from the diversification of production capacities and their modernization from different sides. First of all, it makes it possible to share

risks, balance distortions in the economy, reduce market volatility and serve as a kind of stabilizer. Regions with narrow specialization or with dependence on specific industries and their sectors are subject to strong fluctuations and react negatively to strong shocks. However, various areas of production, trade relations and everything else, including modified production components, meet with different imbalances. In the event of an external impact, they are able to reduce the systemic impact (Xu and Deng, 2020). Among other things, such a structure leads to the adaptation of the current reality and, accordingly, a reasonable and fair distribution of resources after such shocks. All this shows the stable strength of such a solution.

Moreover, such a versatile structure promotes extraneous factors from outside, which pull innovations into the country's economy. The vision of the shell from outside states extraneous influences from knowledge, which definitely affects if these factors are located in the same territorial area (Jacobs, 1969). Some researchers, including Boschma and Iammarino (2009), argue that such connections are spreading in industries where there is more technological progress and associated distances. At a time when everything comes to itself after any shocks, the changed industries can introduce know-how, so to speak. New opportunities open the way for building a strong economy with strong innovations.

As we wrote at the beginning, industrial modernization and changes are related to labor resources and their influx. In the period of comparing the time before the destruction and after, such a block as providing the population with jobs, namely with high added value, competitive, is particularly studied. This multiplicity stabilizes the ratio of impacts between the unemployed and instability (Brown & Greenbaum, 2017).

There is a positive relationship between changes in production and sustainable local development. This diversification mechanism is a trigger for a more stable, confident local economy.

Bright minds have considered whether there is a connection between these two concepts mentioned above. We see a lot of comparisons between often making comparisons between the diversification of various components of the economy. Dependent changes where the variability of both technical and other characteristics within industries is clearly traced. And the independent one shows the difference of these segments, which do not have these descriptions. Scholars such as Bishop (2019), Boschma and Iammarino (2009) and Xu and Deng (2020) revealed that the first type of change helps to stimulate technological progress, supports the territorial development of the country and support her. Research by Williams (2014) and Holm & Østergaard (2015) demonstrate that dependent change contributes to a beneficial effect on external factors such as employment and growth. This approach to restructuring facilitates the exchange of data, skills and wealth within the production process. All this adds added value. For a new round of economic development in a particular area, such technologies provide great opportunities and open many doors (Neffke et al., 2011). Dependent restructured industries are put together into one whole, that is, they give each other what is missing. There is no dependence on

the level of these changes. When there is a shock, the levels of the unemployed are supplemented by different blocks and they also create different opportunities and conditions, which reduces the resources spent on labor remuneration and this lag between the employed (Sun & Chai, 2012).

The effect of industrial restructuring on territorial economic stability is more pronounced in cities with a high level of human capital. All this is shown in Figure 1.

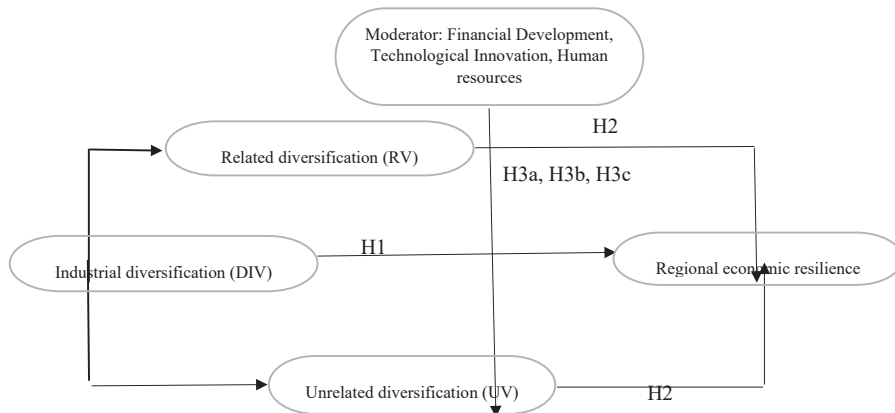

Figure 1 – The impact of industrial diversification on regional economic sustainability

According to the results of last year, the economic growth in our country amounted to 2.6 %. In the structure of GDP for January-December 2022, the largest share is occupied by the city of Almaty -18.5 %, the smallest share is the Zhetisu region–1.3 %. The largest contribution to GDP is observed in Almaty (0.91 percentage points), Astana (0.57 percentage points) and Akmola region (0.27 percentage points).

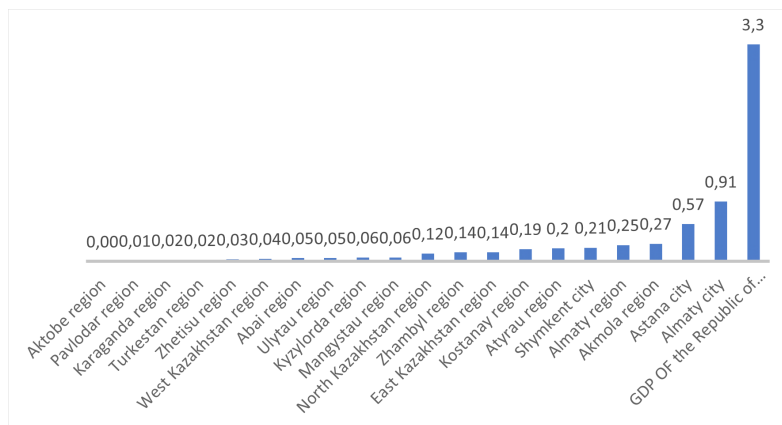

Figure 2 – Contribution of regions to GDP for 2022

The process of economic growth in the space is always uneven: experts of the World Bank regularly pay attention to this thesis. The gap in GRP values and a

number of other socio-economic indicators between subregions is a common condition for developing economies.

As a rule, to compare different territories, economists use a statistical indicator – GRP per capita in the appropriate currency (in the case of Kazakhstan - thousand tenge), which acts as an integral indicator of the effectiveness of the total value of goods and services produced per inhabitant of the region.

In terms of GRP per capita, the first positions are occupied by Atyrau region (20541.2 thousand tenge), Almaty (8944.8 thousand tenge) and Astana (7881.9 thousand tenge) and Zhambyl region (2264.8 thousand tenge), Zhetisu (1985.9 thousand tenge) and Turkestan regions (1,666.6 thousand tenge) are in the last positions.

As of 01.01.2023, the number of registered organizations was 514,907. In 2022, the number of enterprises in the territory of the Republic of Kazakhstan increased by 8 % (37,703).

Territorial distribution of the most promising sectors of the economy of Kazakhstan in 2022. The largest number of organizations in the mining industry was opened in Astana, Almaty, Karaganda region – 156, 143, and 34 companies, respectively. The largest number of enterprises that have ceased their activities: Almaty – 40, Mangystau region - 26 and Akmola region - 21, respectively.

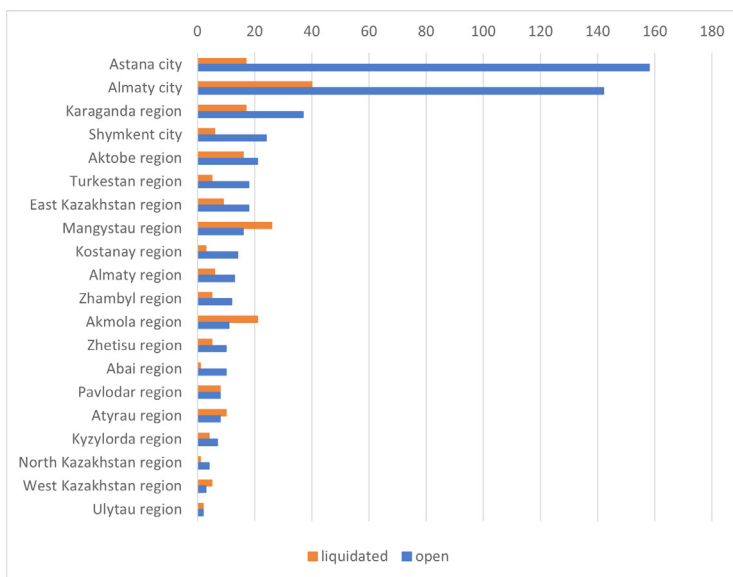

Figure 3 – Ratio of open organizations to liquidated ones by region, mining industry (2022)

In the field of manufacturing, the largest number of companies were opened in the cities of Almaty, Astana and Shymkent – 533, 410, 148, respectively. While 431 companies were liquidated in Almaty, 410 companies in Shymkent, 164 enterprises in Karaganda region.

In the field of agriculture, the largest number of enterprises were opened in

Akmola, Turkestan and West Kazakhstan regions - 150, 132, 136 organizations, respectively. At the same time, 148 companies were liquidated in the Turkestan region, 99 in Almaty and 98 enterprises in the Akmola region.

Based on the theoretical mechanism and assumptions of the study, we build the following reference model to study the impact of industrial restructuring on improving economic sustainability and use the ols method to assess:

$$\text{Lnrccit} \alpha_0 + \alpha_1 \text{DIVit} + \alpha_2 \text{Xit} + \epsilon_{it}$$

Where i and t are the city and time, respectively; rccit is economic stability, and the explained variable takes the logarithmic form rcc; DIVit is industrial restructuring; Xit is a control variable; ie is a random interference term.

$$\text{Lnrccit} \alpha_0 + \alpha_1 \text{DIVit} + \alpha_2 \text{Zit} + \alpha_3 \text{Xit} + \epsilon_{it}$$

$$\text{Lnrccit} \alpha_0 + \alpha_1 \text{DIVit} + \alpha_2 \text{Zit} + \alpha_3 \text{DIVit} \times \text{Zit} + \alpha_4 \text{Xit} + \epsilon_{it}$$

Where Zit is three variable settings.

We use a fixed-effect model to perform basic data regression (Table 1). The first column shows the regression results without adding control variables. Industrial diversification has a positive impact on economic sustainability and is important at the level of 1% with an average increase of 0.424%. Columns 2-4 are regression results with control variables added. After the addition of control variables, industrial diversification continues to have a significant impact on regional economic sustainability. When industrial diversification increases by one unit, the average economic sustainability increases by 0.498 %, which shows that industrial diversification can increase economic sustainability. Cities with diversified industries can function as automatic stabilizers in the face of shocks, dissipating risks; diversified industries can also contribute to innovation and modernization and transformation of the industrial structure through knowledge sharing and side research.

Table 1 – Comparative regression result

	(1)	(2)	(3)	(4)
	Lnrc	Lnrc	Lnrc	Lnrc
DIV	0.424***	0.498***		
	(0.140)	(0.072)		
RV			0.415***	
			(0.116)	
UV				0.840***
lnmarket		-0.280***	-0.273***	(0.114)
		(0.022)	(0.022)	-0.274***
				(0.022)
lnfdi		0.080*** (0.013)	0.074*** (0.013)	0.0670** (0.012)
lnpop		-0.060***	-0.064***	-0.039***
		(0.021)	(0.023)	(0.022)
gp		-0.842***	-0.789***	-0.738***
_cons	-2.153***	(0.221)	(0.223)	(0.219)
	(0.160)	1.676***	2.337***	1.630***
		(0.308)	(0.288)	(0.306)

N	3645	3645	3645.000	3645.000
r2	0.010	0.067	0.057	0.068
***, **, and * represent the significance levels of 1 %, 5 %, and 10 %, respectively; 2. Standard errors are in parentheses).				

Column 3 shows the effect of appropriate diversification on economic sustainability, which is positive at 1 %. A unit of unrelated diversification increases economic sustainability by an average of 0.415 %. Column 4 shows the impact of unrelated diversification on economic sustainability, which is positive at 1 %. A unit of unrelated diversification increases economic sustainability by an average of 0.840 %. The coefficient of irrelevant diversification of Dada is higher than that of correlated diversification, which corresponds to the previous theoretical analysis, cities with a high level of unrelated diversification are better able to maintain economic stability in the face of fluctuating external conditions than cities with appropriate diversification, thereby demonstrating higher stability. When shocks are not related to a specific industry in a city with a high degree of diversity, the negative impact is not easy to spread among industries, and the redistribution of resources is relatively large. Breakthrough innovations caused by the integration of various industries can generate new technologies and new economies that give more room for maneuvering

Conclusion

In general, based on the results of GRP per capita for the past year, which may still change, the following conclusions can be drawn:

- Firstly, the leaders in GRP per capita are the oil and gas-bearing western regions of Kazakhstan, as well as two megacities of the country - Almaty and Astana.
- Secondly, the population has a significant impact on high GRP values. This factor is especially noticeable in the newly created Ulytau region – the 3rd position among 20 regions of Kazakhstan, and the region ranks last in terms of population. Thus, an area was singled out from the Karaganda region, which in terms of GRP per capita is comparable to the Bulgarian economy.
- Thirdly, high and/or low GRP values per capita do not significantly affect the quality of life of the population in the regions and the formation of future human capital.

For example, in Atyrau region, which ranks 1st in GRP per capita (Kuwait's economy), there is a problem with the presence of 11 three-shift schools, only 72 % of local roads are in a standard condition (in Turkestan region 92 % of local roads are in a standard condition, while the region is 12 times behind in terms of GRP per capita from Atyrau region).

In Almaty region, which occupies the 17th position in GRP per capita, the number of three-shift schools is 54 units. This circumstance is usually associated with the fact of a large and rapid population growth. At the same time, in the Turkestan region, where the population is 1.4 times larger than in the Almaty region, there are 2.5 times fewer three-shift schools, and the region itself is inferior to the Almaty region in GRP per capita.

Taking into account the strengths and weaknesses of the regions, regional policy should stimulate the transformation of the economic potential of the territories into investments to improve the quality of life of the local population, in the form of affordable water supply in rural areas, high-quality health services, education, convenient and safe roads, effective engineering infrastructure, and others.

REFERENCES

- Bishop P. (2019). Knowledge diversity and entrepreneurship following an economic crisis: An empirical study of regional resilience in Great Britain. *Entrepreneursh. Regional Dev.*, 31 (5). –Pp. 96–515. <https://doi.org/10.1080/08985626.2018.1541595>
- Boschma A. and Iammarino S. (2009). Related variety, trade linkages and regional growth in Italy. *Econ. Geogr.*, 85(3). –Pp. 289–311. <https://doi.org/10.1111/j.1944-8287.2009.01034.x>
- Boschma R. (2015). – *Boschma R.* Towards an evolutionary perspective on regional resilience. *Reg. Stud.*, 49(5). –Pp. 733–751. <https://doi.org/10.1080/00343404.2014.959481>
- Brown L. and Greenbaum R.T. (2017). The role of industrial diversity in economic resilience: An empirical examination across 35 years. *Urban Stud.*, 54(6). – Pp. 1347–1366. <https://doi.org/10.1177/0042098015624870>
- Doran J. and Fingleton B. (2018). US Metropolitan Area Resilience: Insights from dynamic spatial panel estimation. *Environ. Plan., A* 50(1). –Pp. 111–132. <https://doi.org/10.1177/0308518X17736067>
- Evans R. and Kaercha J. (2014). Staying on top: Why is Munich so resilient and successful? *Eur. Plan. Stud.*, 22(6). –Pp. 1259–1279. <https://doi.org/10.1080/09654313.2013.778958>
- He D., Miao P., Qureshi N.A. (2022). Can industrial diversification help strengthen regional economic resilience? *Front. Environ. Sci.*, 10. 987396. <https://doi.org/10.3389/fenvs.2022.987396>
- Holm J.R. and Østergaard C.R. (2015). Regional employment growth, shocks and regional industrial resilience: A quantitative analysis of the Danish ICT sector. *Reg. Stud.*, 49(1). –Pp. 95–112. <https://doi.org/10.1080/00343404.2013.787159>
- Jacobs J. (1969). The economy of cities. *New-York: Vintage*. <https://doi.org/10.4324/9780203023525-28>
- Martin An., Johan P., Joakim W. (2019). The economic microgeography of diversity and specialization externalities-firm-level evidence from Swedish cities. *Res. Policy*, 48(6). – Pp. 1385–1398. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2019.02.003>
- Martin R., Sunley P., Gardiner B. and Tyler P. (2016). How regions react to recessions: Resilience and the role of economic structure. *Reg. Stud.*, 50(4). –Pp. 561–585. <https://doi.org/10.1080/00343404.2015.1136410>
- Neffke F., Henning M., and Boschma R. (2011). How do regions diversify over time? Industry relatedness and the development of new growth paths in region. *Econ. Geogr.*, 87(3). –Pp. 237–265. <https://doi.org/10.1111/j.1944-8287.2011.01121.x>
- OECD (2020). Regional policy measures to promote diversification and productivity growth in Kazakhstan and Belarus. OECD Publishing, Paris. // <https://www.oecd.org/eurasia/competitiveness-programme/central-asia/Regional-Policies-to-Support-Diversification-and-Productivity-Growth-in-Kazakhstan-RUS.pdf>.
- Petrackos G. and Psycharis Y. (2016). The spatial aspects of economic crisis in Greece. *Econ. Soc.*, 9. –Pp. 137–152. <https://doi.org/10.1093/cjres/rsv028>
- Popov R.A. (2012). Economy of the region: the theory, methodology, technique: monograph. / M: Vuzovskaya Kniga, 2012. — 432 p.
- Rocchetta S. and Mina A. (2019). Technological coherence and the adaptive resilience of regional economies. *Reg. Stud.*, 53(10). –Pp. 1421–1434. <https://doi.org/10.1080/00343404.2019.1577552>
- Sanchez C.A., Serres A., Gori F., Hermansen M., Röhn O. (2016). Strengthening economic resilience: Insights from the post-1970 record of severe recessions and financial crises. OECD Econ. Policy Pap., 20. –Pp. 1–30. <https://doi.org/10.1787/6B748A4B-EN>
- Simmie J. and Martin R. (2010). The economic resilience of regions: Towards an evolutionary approach. *Camb. J. Regions, Econ. Soc.*, 3(1). –Pp. 27–43. <https://doi.org/10.1093/cjres/rsp029>

Sun X. H. and Chai L. L. (2012). Relevant diversification, irrelevant diversification and regional economic development: An empirical study based on panel data of 282 prefecture-level cities in China. *China's Ind. Econ.*, 6. – Pp. 5–17. <https://doi.org/10.19581/j.cnki.ciejournal.2012.06.001>

Tamov A.A., Apishev A.A. (2012). Methodological aspects of substantiation of strategic priorities in development of agrarian and industrial complex of the problem region in post-crisis conditions. / *Bull Adyghe State University. Economy*. Maikop: AGU Publishing House, 1. –Pp. 128–132.

Tavassoli S. and Carbonara N. (2014). The role of knowledge variety and intensity for regional innovation. *Small Bus. Econ.*, 43(2). –Pp. 493–509. <https://doi.org/10.1007/s11187-014-9547-7>

Williams N., Vorley T. and Ketikidis P.H. (2014). Economic resilience and entrepreneurship: Lessons from the Sheffield city region. *Entrepreneursh. Regional Dev.*, 26(3-4). –Pp. 257–281. <https://doi.org/10.1080/08985626.2014.894129>

Xu Y. and Deng H. Y. (2020). Diversity, innovation and urban economic resilience. *Econ. Dyn.* 8. – Pp. 88–104.

Yicheol H. and Stephan J.G. (2015). The economic resilience of U.S. counties during the great recession. *Rev. Reg. Stud.*, 45. – Pp. 131–149. <https://doi.org/10.52324/001c.8059>

Zhang M.D., Wu Q.B. and Li W.L. (2021). Industrial structure change, total factor productivity and urban economic resilience. *J. Zhengzhou Univ. Philosophy Soc. Sci. Ed.*, 54(6). –Pp. 51–57.

МАЗМҰНЫ

ПЕДАГОГИКА

Х.К. Абдрахманова, Қ.Б. Құдайбергенова МЕКТЕП МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ STEM- БІЛІМ БЕРУ ӘДІСІМЕН ЖАРАТЫЛЫСТАНУ ПӘНДЕРІН ОҚЫТУҒА ДАЙЫНДЫҒЫ.....	7
Б.Ф. Әбжекенова, А.К. Мейрбеков, Е.Т. Бекіш, А.А. Куралбаева, Э.А. Сардарова АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА СӨЗДІК ҚОРДЫ ДАМЫТУ ОҚУ-ҚҰРАЛДАРЫН ЭКСПЕРИМЕНТ НЕГІЗІНДЕ БАҒАЛАУ.....	20
М.А. Байдаулетова, К.Т. Жумагулов, Р.Ж. Мрзабаева РОЛЬ ДУХОВНО-РЫЦАРСКИХ ОРДЕНОВ В СТАНОВЛЕНИИ ВТОРОГО СРЕДНЕВЕКОВОГО РЕНЕССАНСА.....	34
Н. Балгабаева, С. Адиканова, А. Кадырова ОҚЫТУҒА АРНАЛҒАН ИНТЕРНЕТ-РЕСУРСТАРДАҒЫ ОЙЫН ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ.....	46
Д. Белесова, А. Ибашова, Г. Шаймерденова, С. Момбекова АҚПАРАТТЫҚ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫНДА ИНТЕРАКТИВТІ БЕЙНЕЛЕР МЕН ТАПСЫРМАЛАРДЫ ҚОЛДАНУ.....	60
П.К. Елубаева, Г.О. Беркинбаева, Г.К. Құлжанбекова, А.Х. Хамидова МЕДИАСАУАТТЫҚТЫ ТІЛ САБАҚТАРЫНДА ОҚЫТУ ЖАЙЫ: МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН МҮМКІНДІКТЕРІ.....	71
Б. Ермаханов, Б. Мухамеджанов, А. Исаев, Т.Данияров, М. Исаев ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРНЫ БІЛІМГЕРЛЕРІНІҢ САЛАУАТТЫ ӨМІР САЛТЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫ ((WHOQOL-BREF) KAZ) КӨРСЕТКІШТЕРІ НЕГІЗІНДЕ ТАЛДАУ....	88
А.Ш. Ермекбаева АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕГІ ІСКЕРЛІК ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ИДИОМАЛАРДЫҢ РӨЛІ.....	103
С.Б. Заурова, А.Е. Сагимбаева, Ж.С. Мукатаева ВИРТУАЛДЫ ЗЕРТХАНАНЫ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ПАЙДАЛАНУДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ.....	114
С.Н. Ибадулла, Қ.Ә. Жұмағұлова, А.Д. Майматаева, С.В. Суматохин STEM-БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІНДЕ АҚПАРАТТЫҚ–КОММУНИКАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ.....	132
М.С. Исаев, Т.А. Апендиев, Т.А. Данияров ТАРИХТЫ ОҚЫТУДА АҚПАРАТТЫҚ-ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН INTERNET ЖЕЛІСІН ПАЙДАЛАНУ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	146
Г.Р. Кошанова, Э.А. Абдыкеримова, А.Б. Туркменбаев, Б.Т. Құлжагарова, С.Р. Шармуханбет СТЕРЕОМЕТРИЯ КУРСЫН ОҚЫТУДА GEOGEBRA БАҒДАРЛАМАСЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ШАРТТАРЫ МЕН МЕХАНИЗМДЕРІ.....	161
А. Қыдырбекова, А. Қарымсақова, С. Идрисов ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ҚОЛДАНЫЛАТЫН ТЕХНОЛОГИЯЛАР: КЕШЕНДІ ТАЛДАУ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТКЕ ШОЛУ.....	174
К.М. Мухамедиева, Г.Ш. Нургазинова, Д.Б. Абыкенова, И.Ш. Абишева, Ж.Б. Копеев STEM ЖОБАЛАР ӨЗІРЛЕУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ БЕРУДЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІНІ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ.....	190
А.К. Мыңжасар, Ж.М. Жаксибаева БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ЦИФРЛЫ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНА ОҚЫТУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ.....	205
А.К. Сагинтаева, П. Ричардсон, К. Плезент КОЛЛЕГИАЛДЫ БАСҚАРУ: ҚАЗАҚСТАН ЖӘНЕ АҚШ УНИВЕРСИТЕТТЕРІНДЕГІ КЕЙС-СТАДИ.....	221

А.А. Сейталиева, Н.Т. Шындалиев, Ж.Б. Копеев, Д.И. Кабенов, К.Р. Қусманов ДУАЛДЫ ОҚЫТУ ЖАҒДАЙЫНДА ПЕДАГОГ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ ЖАҒДАЙЫ.....	234
Н.К. Токжигитова, Г.С. Джарасова, Н.Н. Оспанова, А.Н. Токжигитова, С.Д. Байжуманов ІТ КҰЗЫРЛЫЛЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫ ДАЙЫНДАУДА ЖАСЫРЫН БАҒАЛАУДЫ ПАЙДАЛАНУ.....	246
Г.Т. Шериева, Ж.И. Исаева, Ж.Н. Сулейменова СТУДЕНТТЕРДІҢ ТІЛДІК-ЛИНГВИСТИКАЛЫҚ КҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ДИДАКТИКАЛЫҚ ҚАҒИДАТТАРЫ.....	259
<i>Д.А. Шрымбай, Э.Т. Адылбекова</i> МҰҒАЛІМДЕРДЕҢ КӘСІБИ ДАЙЫНДЫҒЫН ЖАППАЙ АШЫҚ ОНЛАЙН КУРС ҚОЛДАНУ НЕГІЗІНДЕ АРТТЫРУ.....	270

ЭКОНОМИКА

Ә.А. Амангелді, А.К. Оразғалиева, Л.О. Абылкасимова, А.Б. Тлесова, Ж.Б. Кинашева ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ЭКОТУРИЗМНІҢ ТАРТЫМДЫЛЫҒЫ.....	286
М. Баймаганбетова, С. Баймаганбетов, А. Исаев МҰНАЙ БАҒАСЫ ЖӘНЕ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСУ: ҚАЗАҚСТАН МЫСАЛЫНДА ТАЛДАУ.....	305
Г.И. Баймахамбетова, К.М. Камали, Э.С. Балапанова, М.Н. Нургабылов, М.Т. Баєтова ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ШАҒЫН ИННОВАЦИЯЛЫҚ КӘСІПкерлікті МЕМЛЕКЕТТІК ҚОЛДАУДЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ МЕХАНИЗМДЕРІ.....	318
Э.С. Балапанова, Р.К. Арзикулова, А.Т. Исаева, Д.О. Оналтаев, К.Н. Тастанбекова ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЭНЕРГЕТИКАЛЫҚ ЖҮЙЕСІН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ДАМУЫ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ ҚАРЖЫЛАНДЫРУ МЕН ИНВЕСТИЦИЯЛАРДЫ ТАРТУ.....	335
Ж.Қ. Басшиева, Г.М. Мухамедиева, К.Ш. Сыздықова, Ф.И. Бокижанова, Н.Х. Маулина ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ЦИФРЛЫҚ ЭКОНОМИКА.....	348
Г.Н. Бисембаева ЦИФРЛЫҚ ЭКОНОМИКА ЖАҒДАЙЫНДА АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ӨНДІРІСІН МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУДЫ ЖЕТІЛДІРУ (ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСЫ МЫСАЛЫНДА).....	365
А.Ж. Бұхарбаева, А.К. Оралбаева, Р.К. Айтманбетова ҚАЗАҚСТАНДА АГРАРЛЫҚ ӨНДІРІС ПЕН АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ӨНІМІН ӨТКІЗУДІҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ МЕН ДАМУ ПРОБЛЕМАЛАРЫН БАҒАЛАУ.....	381
Л.М. Давиденко, С.К. Құнызова, М.А. Амирова, З.А. Арынова, Т.Я. Эрнazarov, А.Қ. Бакпаева ӨНЕРКӘСІПТІК КОМПАНИЯЛАРДЫҢ ЭКО БРЕНДИНГІН РЕСУРСТЫҚ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ (ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ЖӘНЕ ШЕТЕЛДІК ТӘЖІРІБЕ).....	398
З.О.Иманбаева, Ж.Б. Кенжин, С.М. Есенғалиева, К.У. Нурсапина, Р. А. Малаева, А.М. Оспанова ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ҚАЗІРГІ МАРКЕТИНГТІ ДАМУ ЖОЛДАРЫ.....	419
Л.А. Қудабаева, К.А. Абдықұлова, Д.А. Джунусова, Э.С. Балапанова, Г.А. Саймаганбетова ҰЛТТЫҚ КОМПАНИЯЛАРДЫҢ АКТИВТЕРІН БАСҚАРУ ТИІМДІЛІГІ АУДИТІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	437
К.К. Мамутова, Б.К. Нурмаганбетова, Ш.А. Капанова, Г.Н. Аппақова, А.А. Махфудз КОММЕРЦИЯЛЫҚ БАНКТІҢ НЕСИЕЛІК ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОНЫ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ.....	453
Г. Мауина, А. Жунусова, А. Жолмуханова, Б. Мустафаева, А. Құлмаганбетова ТУРИЗМ САЛАСЫНДАҒЫ ҚАЛАЛЫҚ МАРКЕТИНГ ҚҰРАЛДАРЫ (АСТАНА ЖӘНЕ АЛМАТЫ ҚАЛАЛАРЫ МЫСАЛЫНДА).....	471
К.Е. Мендигалиев ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫС САЛАСЫНЫҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ: СИПАТТАМАЛЫҚ ТАЛДАУ.....	484

Г.С. Мукина, Г.Е. Кайрлиева, А.Б. Тлесова, Ж.С. Карабаева, М.Т. Баймолдаева Өңірлерді даму мемлекеттік бағдарламаларын бағалау әдістемесі.....	495
А.А. Муталиева, М. Ускенов, М. Сапарбаев, А.Н. Исахметова, Б.Б. Оразова Қазақстанда жеке қосалқы шаруашылықтарыара кооперация негізінде тиімді инновациялық сүт өңдеу кооперативтерін қалыптастыру.....	509
Д.А. Рахметова, А.А. Нурғалиева, С. Дырка, Г.Ы. Бекенова, Г.А. Оспанова Қазақстан Республикасында туристік кәсіпкерлік қызметті дамыту бағыттары.....	524
М.Б. Тасқараева, Р.А. Алшанов, Ж.Т. Бекбергенова, Г.С. Еркулова, Г.М. Кадырова Аймақтық экономиканы өртараптандыру.....	542
Р.Ш. Тахтаева, М.Б. Молдажанов Туризмнің дамуының ел экономикасына әсері: мәселелер мен болашағы.....	556
С.М. Хасенова, Е.К. Куязов, М.А. Амирова, Г.Е. Нурбаева, Д.С. Бекниязова Қазақстан Республикасында кәсіпкерлікті мемлекеттік қолдау жүйесін жетілдіру.....	570
Ұ. Юсупов, Г. Түсibaева, А. Оспанова, Г. Бермухамедова, Н. Тагайбекова Мемлекеттік басқару жүйесінде бизнес-процестерді талдау және оңтайландыруда VRM қолдану мүмкіндігі.....	589

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

Х.К. Абдрахманова, К.Б. Қудайбергенова ГОТОВНОСТЬ УЧИТЕЛЕЙ ШКОЛЫ К ПРЕПОДАВАНИЮ ЕСТЕСТВЕННОНАУЧНЫХ ДИСЦИПЛИН МЕТОДОМ STEM-ОБРАЗОВАНИЯ.....	7
Б.Г. Абжекенова, А.К. Мейрбеков, Е.Т. Бекиш, А.А. Куралбаева, Э.А. Сардарова ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНАЯ ОЦЕНКА СРЕДСТВ РАЗВИТИЯ СЛОВАРНОГО ЗАПАСА НА УРОКЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА.....	20
М.А. Байдаулетова, Қ.Т. Жұмағұлов, Р.Ж. Мрзабаева ЕКІНШІ ОРТАҒАСЫРЛЫҚ ҚАЙТА ӨРЛЕУ ДӘУІРІНІҢ ДАМУЫНДАҒЫ РУХАНИ ЖӘНЕ РЫЦАРЬЛЫҚ ОРДЕНДЕРДІҢ РӨЛІ.....	34
Н. Балтабаева, С. Адиканова, А. Кадырова ИГРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ НА ИНТЕРНЕТ-РЕСУРСАХ ДЛЯ ОБУЧЕНИЯ.....	46
Д. Белесова, А. Ибашова, Г. Шаймерденова, С. Момбекова ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ВИДЕО И ЗАДАНИЙ В ИНФОРМАЦИОННО- ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ.....	60
П.К. Елубаева, Г.О. Беркинбаева, Г.К. Құлжанбекова, А.Х. Хамидова СОСТОЯНИЕ ОБУЧЕНИЯ МЕДИАГРАМОТНОСТИ В ЯЗЫКОВЫХ АУДИТОРИЯХ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	71
Б. Ермаханов, Б. Мухамеджанов, А. Исаев, Т. Данияров, М. Исаев АНАЛИЗИРОВАТЬ ФОРМИРОВАНИЕ НА ОСНОВЕ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ((WHOQOL-BREF) KAZ) ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ ОБУЧАЮЩИХСЯ ВУЗА.....	88
А.Ш. Ермакбаева РОЛЬ ИДИОМ В СИТУАЦИИ ДЕЛОВОГО ОБЩЕНИЯ НА АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ.....	103
С.Б. Заурова, А.Е. Сагимбаева, Ж.С. Мукагаева ЗНАЧИМОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВИРТУАЛЬНОЙ ЛАБОРАТОРИЙ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ.....	114
С.Н. Ибадулла, Қ.Ә. Жұмағұлова, А.Д. Майматаева, С.В. Суматохин ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕССЕ STEM-ОБРАЗОВАНИЯ.....	132
М.С. Исаев, Т.А. Апендиев, Т.А. Данияров ПРОБЛЕМЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ИНТЕРНЕТ СЕТИ В ОБУЧЕНИИ ИСТОРИИ.....	146
Г.Р. Коцанова, Э.А. Абдыкеримова, А.Б. Туркменбаев, Б.Т. Құлжағарова, С.Р. Шармуханбет УСЛОВИЯ И МЕХАНИЗМЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРОГРАММЫ «GEOGEBRA» ПРИ ПРЕПОДАВАНИИ КУРСА СТЕРЕОМЕТРИИ.....	161
А. Кыдырбекова, А. Карымсакова, С. Идрисов ТЕХНОЛОГИИ, ПРИМЕНЯЕМЫЕ В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ: КОМПЛЕКСНЫЙ АНАЛИЗ И ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОБЗОР.....	174
К.М. Мухамедиева, Г.Ш. Нургазинова, Д.Б. Абыкенова, И.Ш. Абишева, Ж.Б. Копеев РЕАЛИЗАЦИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ОБРАЗОВАНИИ ЧЕРЕЗ РАЗРАБОТКУ STEM ПРОЕКТОВ.....	190
А.К. Мыңжасар, Ж.М. Жаксибаева ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ОБУЧЕНИЯ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ.....	205
А.К. Сагинтаева, П. Ричардсон, К. Плезент КОЛЛЕГИАЛЬНОЕ УПРАВЛЕНИЕ: КЕЙС-СТАДИ УНИВЕРСИТЕТОВ КАЗАХСТАНА И США.....	221
А.А. Сейталиева, Н.Т. Шындалиев, Ж.Б. Копеев, Д.И. Кабенов, К.Р. Кусманов СОСТОЯНИЕ ПОДГОТОВКИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ В УСЛОВИЯХ ДУАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ.....	234

Токжигитова Н.К., Джарасова Г.С., Н.Н. Оспанова, А.Н. Токжигитова, С.Д. Байжуманов ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СКРЫТОЙ ОЦЕНКИ ПРИ ПОДГОТОВКЕ IT КОМПЕТЕНТНЫХ ОБУЧАЮЩИХСЯ.....	246
Г.Т. Шериева, Ж.И. Исаева, Ж.Н. Сулейменова ДИДАКТИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЯЗЫКОВО-ЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ.....	259
Д.А. Шрымбай, Э.Т. Адылбекова ПОВЫШЕНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЕЙ НА ОСНОВЕ ПРИМЕНЕНИЯ МАССОВОГО ОТКРЫТОГО ОНЛАЙН-КУРСА.....	270

ЭКОНОМИКА

А.А. Амангелды, А.К. Оразгалиева, Л.О. Абылкасимова, А.Б. Тлесова, Ж.Б. Кинашева ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ ЭКОТУРИЗМА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	286
М. Баймаганбетова, С. Баймаганбетов, А. Исаев ЦЕНЫ НА НЕФТЬ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ: АНАЛИЗ НА ПРИМЕРЕ КАЗАХСТАНА.....	305
Г.И. Баймахамбетова, К.М. Камали, Э.С. Балапанова, М.Н. Нургабылов, М.Т. Багетова ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКИ МАЛОГО ИННОВАЦИОННОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	318
Э.С. Балапанова, Р.К. Арзикулова, А.Т. Исаева, Д.О. Оналтаев, К.Н. Тастанбекова ПРИВЛЕЧЕНИЕ ФИНАНСИРОВАНИЯ И ИНВЕСТИЦИЙ КАК ФАКТОР ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	335
Ж.К. Басшиева, Г.М. Мухамедиева, К.Ш. Сыздыкова, Ф.И. Бокижанова, Н.Х. Маулина ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	348
Г.Н. Бисембаева СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫМ ПРОИЗВОДСТВОМ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ (НА ПРИМЕРЕ КЫЗЫЛОРДИНСКОЙ ОБЛАСТИ).....	365
А.Ж. Бухарбаева, А.К. Оралбаева, Р.К. Айтманбетова ОЦЕНКА СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ И ПРОБЛЕМ РАЗВИТИЯ АГРАРНОГО ПРОИЗВОДСТВА И СБЫТА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ В КАЗАХСТАНЕ.....	381
Л.М. Давиденко, С.К. Кунязова, М.А. Амирова, З.А. Арынова, Т.Я. Эрнazarов, А.К. Бакпаева РЕСУРСНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ЭКОБРЕНДИНГА ПРОМЫШЛЕННЫХ КОМПАНИЙ (КАЗАХСТАНСКИЙ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ).....	398
З.О. Иманбаева, Ж.Б. Кенжин, С.М. Есенгалиева, К.У. Нурсапина, Р.А. Малаева, А.М. Оспанова ПУТИ РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОГО МАРКЕТИНГА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	419
Л.А. Кудабаетова, К.А. Абдыкулова, Д.А. Джунусова, Э.С. Балапанова, Г.А. Саймаганбетова ОСОБЕННОСТИ АУДИТА ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ АКТИВАМИ НАЦИОНАЛЬНЫХ КОМПАНИЙ.....	437
К.К. Мамутова, Б.К. Нурмаганбетова, Ш.А. Капанова, Г.Н. Аппакова, А.А. Махфудз ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ КРЕДИТНЫМИ РИСКАМИ КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ.....	453
Г. Мауина, А. Жунусова, А. Жолмуханова, Б. Мустафаева, А. Кулмаганбетова ИНСТРУМЕНТЫ ГОРОДСКОГО МАРКЕТИНГА В СФЕРЕ ТУРИЗМА (НА ПРИМЕРЕ ГОРОДОВ АСТАНЫ И АЛМАТЫ).....	471
К.Е. Мендигалиев СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН: ОПИСАТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ.....	484

Г.С. Мукина, Г.Е. Кайрлиева, А.Б. Тлесова, Ж.С. Карабаева, М.Т. Баймолдаева МЕТОДОЛОГИЯ ОЦЕНКИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ПРОГРАММ РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ.....	495
А.А. Муталиева, М. Ускенов, М. Сапарбаев, А.Н. Исахметова. Б.Б. Оразова ФОРМИРОВАНИЕ ЭФФЕКТИВНЫХ ИННОВАЦИОННЫХ МОЛОКОПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ КООПЕРАТИВОВ НА ОСНОВЕ КООПЕРАЦИИ ЛИЧНЫХ ПОДСОБНЫХ ХОЗЯЙСТВ В КАЗАХСТАНЕ.....	509
Д.А. Рахметова, А.А. Нургалиева, С. Дырка, Г.Ы. Бекенова, Г.А. Оспанова НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ТУРИСТСКОЙ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	524
М.Б. Таскараева, Р.А. Алшанов, Ж.Т. Бекбергенова, Г.С. Еркулова, Г.М. Кадырова ДИВЕРСИФИКАЦИЯ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ.....	542
Р.Ш. Тахтаева, М.Б. Молдажанов ВЛИЯНИЕ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА НА ЭКОНОМИКУ СТРАНЫ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	556
С.М. Хасенова, Е.К. Кунязов, М.А. Амирова, Г.Е. Нурбаева, Д.С. Бекниязова СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКИ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	570
У. Юсупов, Г. Тусибаева, А. Оспанова, Г. Бермухамедова, Н. Тагайбекова ВОЗМОЖНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВРМ В АНАЛИЗЕ И ОПТИМИЗАЦИИ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ В СИСТЕМЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ.....	589

CONTENTS

PEDAGOGYR

Kh.K. Abdrakhmanova, K.B. Kudaibergenova READINESS OF SCHOOL TEACHERS TO TEACH NATURAL SCIENCE DISCIPLINES BY THE METHOD OF STEM EDUCATION.....	7
B.G. Abzhekenova, A.K. Meirbekov, E.T. Bekish, A.A. Kuralbayeva, E.A. Sardarova EXPERIMENTAL EVALUATION OF VOCABULARY DEVELOPMENT TOOLS IN THE ENGLISH CLASS.....	20
M.A. Baidautetova, K.T. Zhumagulov, R.Zh. Mrzabayeva THE ROLE OF MILITARY ORDERS IN THE DEVELOPMENT OF THE SECOND MEDIEVAL RENAISSANCE.....	34
Н. Балгабаева, С. Адиканова, А. Кадырова GAME TECHNOLOGIES ON INTERNET RESOURCES FOR TRAINING.....	46
D. Belessova, A. Ibashova, G. Shaimerdenova, S. Mombekova USING INTERACTIVE VIDEOS AND TASKS IN AN INFORMATION EDUCATION ENVIRONMENT.....	60
P.K. Yelubayeva, G.O. Berkinbayeva, G.K. Kulzhanbekova, A.Kh. Khamidova STATE OF MEDIA LITERACY EDUCATION IN LANGUAGE CLASSROOMS: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES.....	71
B. Yermakhanov, B. Mukhamedzhanov, A. Issayev, T. Daniyarov, M. Isayev ANALYSIS OF HEALTHY LIFESTYLE FORMATION OF HIGHER EDUCATION EDUCATORS (WHOQOL-BREF) KAZ) INDICATORS.....	88
A.Sh. Yermekbayeva THE ROLE OF IDIOMS IN THE SITUATION OF BUSINESS COMMUNICATION IN ENGLISH.....	103
S.B. Zaurova, A.E. Sagimbayeva, Zh.S. Mukataeva THE IMPORTANCE OF USING VIRTUAL LABORATORIES IN EDUCATION.....	114
S.N. Ibadulla, K.A. ZHumagulova, A.D. Maimatayeva, S.V. Sumatokhin THE USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF STEM EDUCATION.....	132
M.S. Issayev, T.A. Apendiyev, T.A. Daniyarov PROBLEMS OF USE OF INFORMATION-DIGITAL TECHNOLOGIES AND THE INTERNET NETWORK IN HISTORY TEACHING.....	146
G. Kochshanova, E. Abdykerimova, A. Turkmenbayev, B. Kulzhagarova, S. Sharmukhanbet CONDITIONS AND MECHANISMS OF USING THE GEOGEBRA PROGRAM WHEN TEACHING A STEREOOMETRY COURSE.....	161
A. Kydyrbekova, A. Karymsakova, S. Idrissov TECHNOLOGIES USED IN INCLUSIVE EDUCATION: COMPREHENSIVE ANALYSIS AND LITERATURE REVIEW.....	174
K.M. Mukhamediyeva, G. Sh. Nurgazinova, D.B. Abykenova, I.Sh. Abisheva, Zh.B. Kopeyev IMPLEMENTATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN EDUCATION THROUGH THE DEVELOPMENT OF STEM PROJECTS.....	190
A.K. Myngzhassar, Zh.M. Zhaxibayeva PEDAGOGICAL ASPECTS OF TEACHING USING DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE EDUCATION SYSTEM.....	205
A. Sagintayeva, P. Richardson, K. Pleasant COLLEGIAL GOVERNANCE: CASE STUDIES OF UNIVERSITIES IN KAZAKHSTAN AND THE USA.....	221
A.A. Seitalieva, N.T. Shyndaliev, Zh.B. Kopeyev, D.I. Kabenov, K.R. Kusmanov THE STATE OF TEACHER TRAINING IN THE CONDITIONS OF DUAL TRAINING.....	234

N. Tokzhigitova, G. Jarassova, N. Ospanova, A. Tokzhigitova, S. Baizhumanov THE USE OF STEALTH ASSESSMENTS IN THE PREPARATION OF IT COMPETENT STUDENTS.....	246
G.T. Sheriyeva, Zh.I. Issayeva, Zh.N.Suleimenova DIDACTIC PRINCIPLES OF FORMATION OF LINGUISTIC COMPETENCE OF STUDENTS.....	259
D. Shrymbay, E. Adylbekova IMPROVING THE PROFESSIONAL TRAINING OF TEACHERS BASED ON THE USE OF A MASSIVE OPEN ONLINE COURSE.....	270

EKONOMICS

A.A. Amangeldi, A. Orazgaliyeva, L.O. Abylkassimova, A.B. Tlessova, Z.B. Kinasheva ATTRACTIVENESS OF ECOTOURISM IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	286
M. Baimaganbetova, S. Baimaganbetov, A. Issayev OIL PRICES AND ECONOMIC GROWTH: CASE OF KAZAKHSTAN.....	305
G.I. Baymakhambetova, K.M. Kamali, E.S. Balapanova, M.N. Nurgabylov, M. Bayetova ECONOMIC MECHANISMS OF STATE SUPPORT OF SMALL INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	318
E.S. Balapanova, R.K. Arzikulova, A.T. Issaeva, D.O. Onaltayev, K.N. Tastanbekova ATTRACTION OF FINANCING AND INVESTMENTS AS A FACTOR OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ENERGY SYSTEM OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	335
Zh. Bashieva, G. Mukhamediyeva, K. Syzdykova, F. Bokishanova, N. Maulina DIGITAL ECONOMY IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	348
G.N. Bisembayeva IMPROVEMENT OF STATE MANAGEMENT OF AGRICULTURAL PRODUCTION IN THE DIGITAL ECONOMY (ON THE EXAMPLE OF THE KYZYLORDA REGION).....	365
A.Z. Bukharbayeva, A.K. Oralbayeva, R.K. Aitmanbetova ASSESSMENT OF THE CURRENT STATE AND PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL PRODUCTION AND MARKETING OF AGRICULTURAL PRODUCTS IN KAZAKHSTAN.....	381
L.M. Davidenko, S.K. Kunyazova, M.A. Amirova, Z.A. Arynova, T.Ya. Ernazarov, A.K. Bakpayeva RESOURCE SUPPORT OF ECO-BRANDING OF INDUSTRIAL COMPANIES (KAZAKHSTAN AND FOREIGN EXPERIENCE).....	398
Z.O. Imanbayeva, Zh.B. Kenzhin, S. Yessengaliyeva, K. Nursapina, R. Malayeva, A. Ospanova WAYS TO DEVELOP MODERN MARKETING IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	419
L. Kudabayeva, K. Abdykulova, D. Junussova, E. Balapanova, N. Maulina FEATURES OF THE AUDIT OF THE EFFECTIVENESS OF ASSET MANAGEMENT OF NATIONAL COMPANIES.....	437
K. Mamutova, B. Nurmaganbetova, Sh. Kapanova, G. Appakova, A.A. Mahfudz COMMERCIAL BANK CREDIT RISK MANAGEMENT ISSUES AND WAYS TO SOLVE THEM.....	453
G. Mauina, A. Zhunusova, A. Zholmukhanova, B. Mustafayeva, A. Kulmaganbetova INSTRUMENTS OF URBAN MARKETING IN THE SPHERE OF TOURISM (ON THE EXAMPLE OF ASTANA AND ALMATY CITIES).....	471
K.Y. Mendigaliyev THE CURRENT STATE OF THE CONSTRUCTION INDUSTRY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN: DESCRIPTIVE ANALYSIS.....	484
G. Mukina, G. Kairliyeva, A. Tlessova, Zh. Karabayeva, M. Baimoldaeva METHODOLOGY FOR EVALUATION OF STATE REGIONAL DEVELOPMENT PROGRAMS.....	495

A. Mutaliyeva, M. Uskenov, M. Saparbayev, A. Issakhmetova, B. Orazova FORMATION OF EFFECTIVE INNOVATIVE DAIRY PROCESSING COOPERATIVES BASED ON THE COOPERATION OF PRIVATE SUBSIDIARY FARMS IN KAZAKHSTAN.....	509
D. Rakhmetova, A.A. Nurgaliyeva, Dyrka Stefan, G. Bekenova, G.A. Ospanova DIRECTION OF TOURIST ENTREPRENEURIAL DEVELOPMENT IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	524
M. Taskarayeva, R. Alshanov, Zh. Bekbergenova, G. Yerkulova, G. Kadyrova DIVERSIFICATION OF THE REGIONAL ECONOMY.....	542
R. Takhtayeva, M. Moldazhanov INFLUENCE OF TOURISM DEVELOPMENT ON THE COUNTRY'S ECONOMY: PROBLEMS AND PROSPECTS.....	556
S.M. Khassenova, E.K. Kunyazov, M.A. Amirova, G.E. Nurbayeva, D. Bekniyazova IMPROVING THE SYSTEM OF STATE SUPPORT FOR ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	570
U. Yussupov, G. Tussibayeva, A. Ospanova, G. Bermukhamedova, N. Tagaibekova THE ABILITY TO USE BPM IN THE ANALYSIS AND OPTIMIZATION OF BUSINESS PROCESSES IN THE PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM.....	589

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

[www: nauka-nanrk.kz](http://www.nauka-nanrk.kz)

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Подписано в печать 30.10.2023.

Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать - ризограф.

38,5 п.л. Тираж 300. Заказ 5.

---

*РОО «Национальная академия наук РК»
050010, Алматы, ул. Шевченко, 28, т. 272-13-19*